

WANDA MICHALEWSKA

ur. 1920; Bystrzyca Nowa

Miejsce i czas wydarzeń	Lublin, dwudziestolecie międzywojenne
Słowa kluczowe	projekt Archiwum Historii Mówionej - opracowanie i udostępnienie online najcenniejszych zasobów; dwudziestolecie międzywojenne; Lublin; ulica Kunickiego; Żydzi w Lublinie; Żydzi lubelscy; święta żydowskie; szabat; potrawy szabasowe; potrawy żydowskie

Szabat

Przyszła sobota, po południu, to już zapałki nie zapalił żaden Żyd, tylko szli i chłopaki polscy, czy kobieta, czy ktoś, musiał im zapałkę zdrapnąć, żeby ogień zapalili czy świeczkę. Nie zapalili oni już po południu w sobotę, czy przed świętem swoim.

Najwięcej to ja chodziłam, bo wierzyli mi, że im naprawdę zrobię tak, jak oni chcieli, że niczego nie ruszę, bo to nie było tak jak dzisiaj –pozamykane, to było wszystko mniej więcej pootwierane, ale jak coś w domu mieli to przecież się bali, żeby ktoś nie wyniósł. A takie drobne kradzieże, ja nie widziałam, tylko pamiętam jak mówili. A to przyszedł, podpalił, a to tam im wziął –a to chałke, a to tam coś.

Na Kunickiego był taki targ i na tym targu tam dużo ich było, to ja tam poszłam do tego mieszkania, żeby im pozapalać zapałką, bo oni już nie palili w sobotę.

W sobotę to już taki szabas był, robiona była ryba, gotowana, bo nie było Żyda, żeby on w sobotę kawałek ryby nie zjadł. Musiał zjeść rybę, i gotowaną, bo smażonych to mało jedli, na sobotę to już była ryba w galarecie z włoszczyzną, no i mieli jakieś trunki do picia.

Znali mnie, bo wszędzie tam chodziłam, cały czas przecież, chodziłam, bawiłam się z dziećmi, a byłam bardzo grzeczna i jak poszłam to umiejętna, jak już im zapaliłam to i tak im robiłam jak potrzebne. Nie tak - o fru i poszedł, tylko z taką dokładnością. Żeby w to święto u nich nie robić jakiegoś szumu, bo to był wielki u nich grzech.

Chłopcy kolegowali [się], ale w sobotę to już z daleka, żeby nie naruszyć ich mentalności, czy coś takiego, że tak jak oni chcą.

Data i miejsce nagrania	2005-10-21, Lublin
Rozmawiał/a	Tomasz Czajkowski
Redakcja	Karol Czajkowski
Prawa	Copyright © Ośrodek "Brama Grodzka - Teatr NN"